

جایگاه و کاربرد منظر، فضاها و مبلمان شهری در برنامه ریزی

شهرها

مؤلفین:

یونس شاکری

مهندس سید محمود دستغیبی

مهندس عزیزاله خورشیدی

تابستان ۹۳

سرشناسه	:	شاگری، یونس، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	جایگاه و کاربرد منظر، فضاها و مبلمان شهری در برنامه‌ریزی شهرها/
مشخصات نشر	:	تهران: آرنا، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۲۷۱ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۱۳۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	زیباسازی شهری
موضوع	:	زیباسازی شهری — ایران
موضوع	:	مبلمان فضاها/ باز
موضوع	:	شهرسازی — طرح و برنامه‌ریزی
شناسه افزوده	:	دستغیبی، سیدمحمود، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده	:	خورشیدی، عزیزاله، ۱۳۴۹ -
رده بندی کنگره	:	۷۲۹ NA ۱۳۹۳۹۰۵۲ ج ۲ / ش
رده بندی دیویی	:	۷۲۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۶۱۲۶۲۲

عنوان	:	جایگاه و کاربرد منظر، فضاها و مبلمان شهری در برنامه‌ریزی شهرها
مولفین	:	یونس شاگری، سیدمحمود دستغیبی، عزیزالله خورشیدی
ناشر	:	آرنا
چاپ	:	اول ۱۳۹۳
شمارگان	:	۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۱۲۵۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۱۳۵-۹

www.arnapub.com

فهرست

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۲
فصل اول:.....	۱۵
نگاهی به مفاهیم برنامه ریزی شهری و طرح های توسعه شهری در ایران و جهان.....	۱۵
مقدمه.....	۱۶
۱-۱- تعاریف و مفاهیم شهر و برنامه ریزی شهری.....	۱۶
۲-۱- تاریخچه طرح های توسعه شهری در اروپا:.....	۲۰
۳-۱- پیشینه تاریخی شهرسازی و برنامه ریزی شهری در ایران.....	۲۲
۴-۱- تاریخچه طرح های توسعه شهری در ایران.....	۲۲
۵-۱- طرح های شهری.....	۲۳
۶-۱- طرح های تفصیلی.....	۲۸
۷-۱- طرح ایجاد نوشهرها(شهرهای جدید).....	۲۸
۸-۱- طرح های ساماندهی.....	۳۰
فصل دوم:.....	۳۳
تحلیلی بر طراحی منظر و فضاهای شهری.....	۳۳
۱-۲- مفهوم فضاهای شهری و انواع آن.....	۳۴
۲-۲- گونه شناسی فضاهای شهری:.....	۳۶
۳-۲- محتوای فضاهای شهری.....	۴۴
۴-۲- محتوا و کارکردهای فضاهای شهری.....	۴۶
۵-۲- تأثیر نیروهای مختلف در شکل گیری فضای شهری.....	۵۱
۶-۲- شاخص ها و معیارهای فضاهای عمومی شهری:.....	۵۳

۷-۲	تحلیلی بر نقش فضاهای شهری در ایجاد سرمایه اجتماعی	۵۵
۸-۲	تحلیلی بر نقش فضاهای شهری در دستیابی به توسعه پایدار شهرها	۶۰
۹-۲	فضای شهری، اندیشه اجتماعی	۶۳
۱۰-۲	منظر شهری چیست؟	۶۶
۱۱-۲	فرآیند شکل گیری سیستم منظر شهری	۶۷
۱۲-۲	منظر ادراکی شهر	۶۹
۱۳-۲	هرمونوتیک منظر شهر (قرائت منظر شهر به مثابه متن)	۷۰
۱۴-۲	اندیشه های مؤثر بر شکل گیری اصول طراحی منظر شهری در قرن بیستم	۷۳
۱۵-۲	عرصه عمومی شهرها و طراحی شهری	۸۰
۱۶-۲	کیفیت قلمرو عمومی (مکانی با فضاهای بیرون از خانه و جذاب و موفق)	۸۳
۱۷-۲	عناصر منظر شهری مسیر پیاده	۸۵
۱۸-۲	حرکت و زمان در منظر شهری	۹۰
۱۹-۲	تأثیر اجزای کالبدی بنای معماری در کیفیت کالبدی و مبلمان فضای شهری	۹۴
۲۰-۲	هویت و منظر شهری	۱۰۲
۲۱-۲	جایگاه منظر در طرح های توسعه شهری (روند تکمیل نگاه منظرین در طرح های شهر تهران)	۱۱۰
	فصل سوم:	۱۱۶
	جایگاه مبلمان شهری در برنامه ریزی شهری	۱۱۶
۱-۳	تاریخچه مبلمان شهری	۱۱۷
۲-۳	تعاریف و مفاهیم مبلمان شهری	۱۱۹
۳-۳	نقش و اهمیت مبلمان شهری در زیباسازی شهرها	۱۲۰
۴-۳	جایگاه مبلمان شهری در برنامه ریزی شهری	۱۲۱
۶-۳	نقش مبلمان در کاهش استرس شهروندان	۱۲۶

۱۳۲	۷-۳- نقش مبلمان شهری در هویت شهر
۱۳۵	۸-۳- نقش عناصر مبلمان شهری در بافتهای فرسوده شهری
۱۳۸	۹-۳- نقش اقلیم، فضای سبز، مصالح، رنگ و ویژگیهای هنری در مبلمان شهری
۱۴۲	فصل چهارم:
۱۴۲	تجهیزات و طراحی انواع مبلمان شهری در شهرها
۱۴۳	۱-۴- تجهیزات فضاهای شهری
۱۴۳	۲-۴- هویت بخشی در طراحی مناظر خیابانی (منظر شهری)
۱۴۴	۳-۴- ملاحظات طراحی
۱۴۴	۴-۴- تجهیزات خیابانی هماهنگ
۱۴۵	۵-۴- ضوابط، ملاحظات و استانداردها در طراحی، ساخت، مکان یابی و نصب مبلمان شهری
۱۵۳	۶-۴- انواع مبلمان شهری
۱۸۸	۷-۴- معیارهای ارزیابی و انتخاب مبلمان شهری
۲۰۸	۸-۴- معیارهای طراحی و ساخت مبلمان شهری (اثاثیه شهر)
۲۱۲	فصل پنجم:
۲۱۲	طراحی مبلمان شهری برای قشرهای آسیب پذیر جامعه (کودکان، معلولین و جانبازان)
۲۱۳	۱-۵- نگاهی به تعاریف و حقوق معلولان
۲۱۸	۲-۵- نگاهی به آمار معلولین و جانبازان کشور
۲۲۰	۳-۵- معیارها و ضوابط موجود طراحی و ساخت اماکن عمومی متناسب برای معلولان
۲۲۹	۴-۵- ارائه خدمات به معلولان و جانبازان در مبلمان شهری
۲۵۰	۶- راهکارها و پیشنهادات
۲۵۳	منابع و مآخذ

پیشگفتار

در دوره‌ی معاصر مشکلات کلان شهرها فقط در ازدیاد جمعیت، ترافیک، گرانی، اقتصاد و نابۀ سامانی‌های زیست محیطی و ... خلاصه نمی‌شود؛ بلکه انواع ناهنجاری‌های رفتاری، مشکلات اجتماعی و فشارهای روحی و روانی ناشی از سیمای ناخوشایند بصری نیز خود دلایل کافی برای افزایش مسائل زندگی مدرن شهری و تنگ‌تر شدن عرصه بر جامعه‌ی امروزی است. به یقین آرامشی که از نمای مناسب شهری در پی استفاده‌ی صحیح از مبلمان شهری حاصل می‌شود، بی‌تأثیر در زندگی شهروند امروزی نخواهد بود؛ به گونه‌ای که گاهی این احساس، خستگی را از انسان خسته از کار و تلاش و هیاهوی روزانه گرفته و با آرامشی پایدار، او را تا در منزل بدرقه می‌کند. لذا تأثیری که سیمای آرامش بخش شهری به او عطا کرده است، یشتوانه‌ای معنوی بر ای ارتباط خانوادگی و به ارمغان بردن این حس به درون خانه می‌شود. با نگرشی اقتصادی و سودمندانه به این مقوله، نتیجه‌ای به دست می‌آید که گاهی بسیاری از طراحان مبلمان شهری، به ویژه در کشورهای عقب مانده یا در حال توسعه، درصدد به وجود آوردن سیمایی از شهر هستند که آن‌ها را به سود بیش‌تر برساند، و کم‌تر به جزئیات و نیازهای روانی، اجتماعی جامعه توجه دارند. اگرچه گاهی ناچار به رعایت استانداردهای شهری می‌شوند، معمولاً این مقررات را قوانینی دست و پاگیر و ناسودآور می‌دانند. لذا پرداختن به مسائلی همچون مبلمان شهری و تأثیر عملکرد آن در سیما و هویت شهر را کاری عبث و یا حداقل دست و پاگیر و ناسودآور می‌دانند و به همین دلیل حاضر نمی‌شوند بر سر مسائلی همچون موارد یاد شده ریسک اقتصادی را بپذیرند. در عصر حاضر، سیما و نمایی از شهر مورد توجه است که با طرح‌های بدیع و مدرن، رنگ‌های گرم و تند و تابلوهای رنگارنگ ثنن به همراه نورپردازی‌های شبانه، جذابیت خود را حفظ کرده و خودنمایی کند، بی‌توجه به این که این مبلمان شهری طراحی شده چه تأثیری در ذهن مخاطب شهری و شهروند ساکن شهر خواهد گذارد. در این مقاله سعی شده است با بیان نمونه‌هایی از مبلمان شهری موجود در داخل و خارج کشور، نوع استفاده از آن‌ها و تأثیر به جای گذاشته بر محیط زیست نشان داده شود. مقوله‌ی مبلمان شهری و نقش آن در شهر از هر منظری در خور اهمیت و شایان بررسی است؛ یا به تعبیری می‌توان گفت نقش مبلمان شهری را از زوایای مختلفی می‌توان مورد کنکاش قرار داد. کتاب حاضر شامل پنج فصل است که از لحاظ موضوعی، مفهومی و ساختاری به شرح ذیل است:

الف) فصل اول: نگاهی به مفاهیم و سیر تاریخی طرح‌های توسعه شهری و برنامه‌ریزی شهری در ایران و جهان که به طور اجمالی به تعاریف و مفاهیم شهر و برنامه‌ریزی شهری، اهداف و مقاصد برنامه‌ریزی شهری، اصول برنامه‌ریزی شهری و ضرورت آن، طراحی شهری و برنامه‌ریزی شهری و سیر تاریخی

شکل‌گیری برنامه‌ریزی شهری در ایران و جهان پرداخته و چارچوب طرح‌های توسعه شهری را نمایش می‌دهد.

ب) فصل دوم: تحلیلی بر طراحی منظر و فضاهای شهری، که به طور اجمالی به مفهوم فضاهای شهری و انواع آن، گونه‌شناسی فضاهای شهری، محتوای فضاهای شهری، کارکردهای فضاهای شهری، تأثیر نیروهای مختلف در شکل‌گیری فضاهای شهری، شاخص‌ها و معیارهای فضاهای عمومی شهری، نقش فضاهای شهری در ایجاد سرمایه اجتماعی، نقش فضاهای شهری در دستیابی به توسعه پایدار شهرها، منظر شهری، فرآیند شکل‌گیری سیستم منظر شهری، منظر ادراکی شهر، هرمنوتیک شهر، نظریات مؤثر بر شکل‌گیری اصول طراحی منظر شهری قرن بیستم، عرصه‌های عمومی شهرها و طراحی شهری، کیفیت قلمرو عمومی، عناصر منظر شهری مسیر پیاده، حرکت و زمان در منظر شهری، تأثیر اجزای کالبدی بنای معماری در کیفیت کالبدی و مبلمان فضای شهری، هویت شهری، جایگاه منظر در طرح‌های توسعه شهری تهران پرداخته شده است.

ج) فصل سوم: جایگاه مبلمان شهری در برنامه‌ریزی شهری، که به طور اجمالی به تاریخچه مبلمان شهری، تعاریف و مفاهیم مبلمان شهری، نقش و اهمیت مبلمان شهری در زیباسازی شهرها، جایگاه مبلمان شهری در برنامه‌ریزی شهری، نقش مبلمان در منظر شهری، نقش مبلمان در کاهش استرس شهروندان، نقش مبلمان شهری در هویت شهر، نقش مبلمان شهری در بافتهای فرسوده شهری پرداخته شده است.

د) فصل چهارم: تجهیزات و طراحی انواع مبلمان شهری در شهرها، که به طور مفصل به تجهیزات فضاهای شهری، ضوابط، ملاحظات و استانداردها در طراحی، ساخت، مکان‌یابی و نصب مبلمان شهری، انواع مبلمان شهری، معیارهای ارزیابی و انتخاب مبلمان شهری، معیارهای طراحی و ساخت مبلمان شهری (اثاثیه شهر) پرداخته شده است.

ط) فصل پنجم: طراحی مبلمان شهری برای قشرهای آسیب‌پذیر جامعه (کودکان، معلولان و جانبازان) که به طور مفصل به تعاریف و حقوق معلولان، نگاهی به آمار معلولان و جانبازان کشور، معیارها و ضوابط موجود طراحی و ساخت اماکن عمومی متناسب برای معلولان، ارائه خدمات به معلولان و جانبازان در مبلمان شهری، معلولان و دسترسی به فضاهای عبوری، مبلمان پارک‌های شهری کودکان، دستگاههای ورزشی و وسایل بازی کودکان، مبلمان شهری به مثابه ابزار کمک آموزشی کودکان و در نهایت در مقولات طراحی منظر، فضاهای شهری و مبلمان شهری راهکارهایی ارائه شده است.

کتاب حاضر قابل استفاده برای رشته‌های جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، معماری، شهرسازی، طراحی شهری و منطقه‌ای می‌باشد. در پایان از همکاری بی‌دریغ دفتر امور شهری و شوراهای و دفاتر فنی استانداری بوشهر صمیمانه قدردانی می‌کنم و از همه اساتید، محققین و دانشجویان عزیز استدعا می‌شود در صورت دیدن کاستی در این کتاب ما را از نظرات خود بهره‌مند ساخته و از راههای ارتباطی ایمیل yousha1365@gmail.com و شماره تماس ۰۹۱۷۸۷۱۳۱۷۷ با ما در ارتباط باشند.

یونس شاکری

www.ketab.ir